

Gezamenlijk briefadvies over de investerings- en databeheerplannen 2026-2035 van Fluvius

Terugkoppeling op de ontwerpplannen van Fluvius wat betreft investeringen en databeheer voor de periode 2026-2035

Datum van goedkeuring	10 juli 2025.
Datum goedkeuring SERV	14 juli 2025
Volgnummer bij Minaraad	2025 016
Coördinator + e-mailadres	Stefanie Corens, stefanie.corens@minaraad.be ; Julien Matheys, jmatheys@serv.be

Bezoekersadres Minaraad

Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88
1000 Brussel
T 02 558 01 30
E info@minaraad.be
www.minaraad.be

Mijnheer Frank Vanbrabant

CEO
Fluvius CVBA
Brusselsesteenweg 199
9090 Merelbeke-Melle

Uw consultatie:

[Consultatie Investeringsplan 2026-2035 | Fluvius¹](#)

Datum

10 en 14 juli 2025

Contact e-mail

stefanie.corens@minaraad.be
jmatheys@serv.be

Contact telefoon

02 558 01 32
02 209 01 27

Geachte heer Vanbrabant,

Fluvius, als vertegenwoordiger van de Vlaamse distributienetbeheerders, heeft de wettelijke verantwoordelijkheid om voldoende netwerkcapaciteit te garanderen voor de elektriciteits- en gasbehoeften in Vlaanderen. Volgens de [Europese Richtlijn betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit](#), die sinds 2021 op [Vlaams niveau van kracht](#) is, moet Fluvius een investeringsplan voor de elektriciteits- en aardgasnetten opstellen en dit plan aan een publieke consultatie onderwerpen.

Fluvius heeft zijn investerings- en databeheersplannen voor de periode 2026-2035 voorgesteld op dinsdag 10 juni 2025. De publieke consultatieperiode loopt tot dinsdag 22 juli 2025. Het betreft hier het derde investeringsplan en eerste databeheersplan. De resultaten van de publieke consultatie zullen, samen met het investeringsplan, uiterlijk op 1 oktober 2025 aan de Vlaamse Nutsregulator (VNR) ter beoordeling en goedkeuring worden voorgelegd. Pas na goedkeuring door de VNR kunnen de definitieve plannen voor de periode 2026-2035 worden gepubliceerd en uitgevoerd.

Op 24 juni 2025 hielden SERV en Minaraad een hoorzitting over de ontwerp-investerings- en databeheersplannen 2026-2035 van Fluvius voor de SERV-commissie Energie en Omgeving en de Minaraad-Werkgroep Energie en Klimaat. Tijdens deze hoorzitting gaven Adelard Dierickx (Fluvius), Géry Vanlommel (Fluvius), Natalie Verhasselt (Fluvius) een uitgebreide presentatie met voldoende ruimte voor vragen.

Op basis van deze toelichting, van een eigen analyse van de investerings- en databeheersplannen van Fluvius 2026-2035 (versies voor publieke consultatie) reiken SERV en Minaraad met dit briefadvies een aantal aandachtspunten en aanbevelingen aan om reeds op korte termijn constructief bij te dragen aan het maatschappelijke debat. Dit sluit niet uit dat de Raden op een later moment, na verdere analyse, bijkomend zouden adviseren over dezelfde of andere elementen van de plannen.

¹ Een kopie van dit briefadvies werd verstuurd naar minister Melissa Depraetere en Dhr. Pieterjan Renier omdat sommige aanbevelingen (ook) de Vlaamse Regering en/of de Vlaamse Nutsregulator aanbelangen.

Werk samen met de relevante actoren een defossiliseringsagenda uit

Fluvius vraagt in haar investeringsplan terecht om een Vlaamse toekomstvisie met betrekking tot de gasnetten en de uitfasering van fossiel gas zodat ze de investeringen in haar infrastructuur voor de komende jaren beter en gericht kan voorbereiden. De uitwerking van een duidelijke defossiliseringsagenda, door de Vlaamse regering in overleg met de stakeholders, is daarom essentieel. De Raden (en andere stakeholders) hebben reeds herhaaldelijk gevraagd om werk te maken van een Vlaamse defossiliseringsagenda². Zonder zo'n agenda en afbouwplan (eventueel gekoppeld aan een gedeeltelijk herinrichtingsplan) waarbij de gasklanten ruimtelijk geconcentreerd geholpen worden om over te schakelen naar duurzame alternatieven, dreigt het risico dat gasnettakken in stand gehouden moeten worden voor een steeds kleinere restgroep aan afnemers³. Het maakt het voor Fluvius ook moeilijker om betrouwbare hypothesen te stellen met betrekking tot bv. het aantal resterende gasaansluitingen en het aardgasverbruik, het aantal warmtepompen, warmtepompboilers, elektrische voertuigen en andere elektrische toepassingen die in Vlaanderen aanwezig zouden zijn tegen 2030 en later. Wat op zijn beurt de investeringsplanning in het elektriciteitsnet bemoeilijkt.

In afwachting van een volledig uitgewerkte defossiliseringsagenda kan Fluvius wel al verschillende andere essentiële inzichten benutten om haar investeringsplan te onderbouwen. Zo bieden onder meer de diverse Europese algemene en sectorale doelen en maatregelen, zoals bv. de herziene EPBD⁴ en het gas- en waterstofmarktpakket⁵, nu al enkele duidelijke richtingaanwijzers voor het investeringsplan van Fluvius. Voorts is de Vlaamse Nutsregulator (VNR) van start gegaan met een studie om de toekomst van de gasnetten te onderzoeken. Deze studie, die loopt tot het najaar van 2025, richt zich op de afbouw, het verdere gebruik en de herbestemming van de aardgasnetten. Ze zal ook bekijken welke aanpassingen nodig zijn aan het technische en tarifaire reguleringskader. Fluvius heeft reeds kenbaar gemaakt dat het wilt bijdragen aan de studie en andere beleidsinitiatieven. De Raden appreciëren dit, maar vragen dat Fluvius hier nu al meer belang aan hecht en de beschikbare inzichten opneemt in haar investerings- en databeheersplannen - gezien

² MINARAAD (2025|012). Advies - Energietransitie woongebouwen in Vlaanderen.

<https://www.minaraad.be/themas/klimaat/renovatiebeleid-in-vlaanderen-eigen-initiatief>; MINARAAD (2025|007), Advies - Maatregelen voor het definitieve Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (VEKP). <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/bijkomende-maatregelen-vekp-adviesvraag>; MINARAAD (2023|032). Advies - Actualisering Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (VEKP) - deel 'gebouwen' <https://www.minaraad.be/themas/klimaat/actualisering-vlaams-energie-en-klimaatplan-2021-2030-adviesvraag>; SERV (17/3/2025). Advies - Schuivers voor een energiek en harmonieus VEKP 2021-2030. https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20250317_maatregelenVEKP_ADV.pdf; SERV (14/10/2021). Advies - Met "Fit for 55" naar een fit Vlaanderen. https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20211014_Fitfor55_ADV.pdf

³ Die slinkende restgroep loopt dan het risico dat ze, als gevolg van de huidige financieringsmethode, moet opdraaien voor de netkosten en dus geconfronteerd zou worden met stijgende kosten per kWh. Zie ook pagina 4.

⁴ Richtlijn (EU) 2024/1275 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende de energieprestaties van gebouwen, hierna 'EPBD (2024)'. [Richtlijn \(EU\) 2024/1275 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende de energieprestatie van gebouwen \(herschikking\) \(Voor de EER relevante tekst\)](#) De herziene EPBD moet uiterlijk midden 2026 volledig geïmplementeerd zijn in Vlaanderen.

⁵ Richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof. [Richtlijn - EU - 2024/1788 - EN - EUR-Lex](#); Verordening (EU) 2024/1789 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof. [Verordening - EU - 2024/1789 - EN - EUR-Lex](#)

de potentieel sterke impact ervan. Zo kan Fluvius al uitgewerkte praktische en financiële voorstellen aanleveren inzake de decommissionering van het gasnet - waaronder bv. een versnelde afschrijving van het gasnet.

Vertrek vanuit de meest actuele beleidsvoornemens

Het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) en het investeringsplan van Fluvius zijn sterk met elkaar verweven. Het VEKP stelt doelen en kaders voor de energietransitie, terwijl het investeringsplan belangrijke delen van de praktische uitvoering en investeringen bevat om deze doelen te bereiken. Beide plannen werken samen om de energietransitie in Vlaanderen te realiseren en de weg naar klimaatneutraliteit in 2050 te effenen.

De Raden merken op dat Fluvius in voorliggend investeringsplan, weliswaar noodgedwongen, werkt met een oude versie van het VEKP (2023). De definitieve, geactualiseerde versie van het Belgische NEKP (waarvan het VEKP een onderdeel is) moest uiterlijk op 30 juni 2024 worden ingediend. De Vlaamse Regering zou de nieuwe versie deze zomer indienen bij de Europese Commissie⁶. Dat betekent dus dat de definitieve, geactualiseerde versie van het VEKP nog niet beschikbaar was bij het schrijven van de ontwerp investerings- en databeheersplannen van Fluvius. De Raden erkennen dat het uitdagend is, maar vragen om maximaal rekening te houden met de verwachte, nieuwste versie van het VEKP in de aangepaste, finale versie van de investerings- en databeheersplannen 2026-2035, vooral voor elementen en maatregelen die een belangrijke impact op de distributienetten zouden kunnen hebben. Zo kan een betere inschatting gemaakt worden van de praktische gevolgen ervan en de bijhorende investeringsnoden van Fluvius. Omgekeerd moet de Vlaamse Regering ook gebruik maken van de data en indicatoren die gegenereerd worden door Fluvius (bv. i.v.m. hernieuwbare energiebronnen, laadinfrastructuur, elektrificatie van gebouwverwarming en ondernemingen,...), zodat ze sneller en beter kan opvolgen of de evoluties op het terrein in lijn zijn met de uitgangspunten die gehanteerd worden in de prognoses ter ondersteuning van het Vlaamse klimaat- en energiebeleid.

Bewaak kosten en werk financieringsplan verder uit

De Raden waarderen dat Fluvius fors wilt investeren in robuuste elektriciteitsnetten, zodat de netten performant blijven en de energietransitie en elektrificatie niet geremd worden. Tegelijkertijd benadrukken de Raden dat er ook voldoende aandacht moet gaan naar de diverse vormen van flexibiliteit, zodat de investeringsnood kan worden beperkt of verschoven in de tijd.

De industrie elektrificeert sneller dan wat Fluvius in de vorige versie van haar investeringsplan verwacht had, o.a. omwille van de uitrol van e-boilers, elektrische ovens en warmtepompen. Daarnaast worden bestaande datacenters uitgebreid en nieuwe datacenters op het net aangesloten. Tegelijkertijd lijkt de elektrificatie van woningen wat trager te gaan dan verwacht. De Raden vinden

⁶ Minister Melissa Depraetere heeft dit bevestigd tijdens de vergadering van de Commissie voor Wonen, Toerisme, Energie en Klimaat in het Vlaams Parlement van 14 mei 2025.

het daarom positief dat er op basis van extra data en input van de stakeholders – naast initiatieven op korte termijn⁷ – een zekere verschuiving naar investeringen in het middenspanningsnet en transformatoren voorgesteld wordt. Die evoluties moeten wel van nabij opgevolgd worden zodat het evenwicht behouden blijft tussen de laagspannings- en middenspanningsinvesteringen, het investeringsritme en de impact op de elektriciteitsprijzen voor de verschillende klantengroepen.

De financiering van het **elektriciteitsdistributienet** verdient bijzondere aandacht. De geplande investeringen zijn immers aanzienlijk: zo'n 11 miljard euro tussen 2026 en 2035, bovenop de reeds bestaande 'netschulden' die van dezelfde omvang zijn. Er is daarom een helder financieel plan nodig om uit te klaren op welke manier de geplande investeringen op een sociaal-economisch verantwoorde manier gefinancierd zullen worden, en wat de impact is op de verschillende klantengroepen. Er moet daarbij vermeden worden dat de schulden en bijhorende rentelasten buitensporig zouden oplopen, zeker omdat hogere rentelasten een uitdaging worden als de kredietwaardigheid (*rating*) van Fluvius onder druk zou komen te staan.

De Raden pleiten voor een breed maatschappelijk debat waarbij de Vlaamse visie op de financiering van de nodige investeringen uitgewerkt wordt. Daarbij zou onder meer bekeken worden welke bedragen geleend en welke kosten nu of later in de factuur doorgerekend worden.

Er moet dan ook creatief nagedacht worden over de financieringsstrategie en over de manier waarop het toegelaten inkomen, en dus de kostendoorrekening in de factuur, beperkt kan worden. Een te forse doorrekening kan immers de elektriciteitsfactuur opdrijven en de prijsverhouding ten opzichte van fossiele brandstoffen verslechteren, met gevolgen voor de koopkracht van huishoudens, de competitiviteit van ondernemingen en uiteraard ook voor voortgang van de energietransitie. In dat verband kondigde de Europese Commissie, als onderdeel van haar "Actieplan voor betaalbare energie"⁸, aan dat ze nog in de loop van 2025 een reeks aanbevelingen zal publiceren. Aanvullend en in afwachting van die publicatie, kunnen onder meer de volgende pistes alvast verder verkend worden:

- vers kapitaal aantrekken bv. door instap van een andere overheid/andere overheden in Fluvius
- projectsubsidies
- een andere, verminderde doorrekening van de netinvesteringskosten in de nettarieven⁹
- directe ingrepen op GSC of WKC
- goedkopere/renteloze overheidsleningen aan Fluvius

Ook het inbrengen van netinvesteringen als veiligheidsgerelateerde uitgaven die de weerbaarheid versterken kan overwogen worden (binnen de 1,5% van het BBP die binnen de NAVO-norm ingebracht kunnen worden voor niet-militaire infrastructuur).

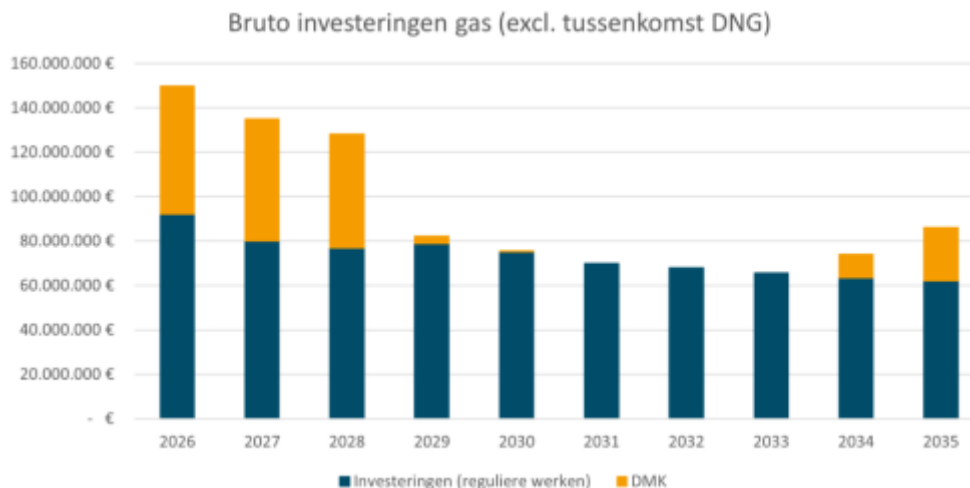
⁷ Dit zijn initiatieven op korte termijn zoals bv. het actieplan congestiebeheer i.s.m. Elia, de flexibele aansluitingsovereenkomsten.

⁸ EUROPESE COMMISSIE (2025). Communicatie: Actieplan voor betaalbare energie De werkelijke waarde van onze energie-unie ontsluiten om betaalbare, efficiënte en schone energie voor alle Europeanen te waarborgen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0079>

⁹ MINARAAD 2025|007 p. 17, 25-26, 44, 56.; MINARAAD 2025|012 p. 19

Fluvius probeert de kosten voor het **aardgasdistributienet** verder te beperken, wat logisch lijkt gezien de defossiliseringsinspanningen. Toch blijven geplande investeringen voor de komende 10 jaar aanzienlijk (bijna 1 miljard euro, waarvan 200 miljoen euro voor de digitale meters) (Figuur 1) en moeten eerdere investeringen (schulden) van dezelfde grootteorde ook nog afgeschreven worden. De Raden vragen dus Fluvius (alsook de Vlaamse Regering en de VNR) om een zorgvuldige aanpak van de financiering van het gasdistributienet. Dit ook omdat het aantal afnemers en de getransporteerde volumes op middellange termijn waarschijnlijk zullen dalen. Hierdoor riskeert die groep - wellicht minder kapitaalkrachtige - klanten op te draaien voor de resterende kosten, die per afgenomen kWh fors zouden kunnen stijgen. Hetzelfde risico is van toepassing voor sommige bedrijven die (nog) niet volledig kunnen elektrificeren en op middellange termijn nog aangewezen blijven op het aardgasdistributienet, bv. door netcongestie of omdat ze aardgas nodig hebben voor processen met zeer hoge temperaturen waar (nog) geen alternatief voor beschikbaar is.

Figuur 1: De investeringen in het gasnet dalen tot 2034 en nemen daarna weer toe.

Fluvius heeft een duidelijker kader nodig richting 2050 en zou het investeringsplan ook breder maatschappelijk moeten inbedden

Fluvius geeft aan dat het in zijn investerings- en databeheersplannen rekening houdt met ontwikkelingen en regelgeving op internationaal niveau (doelen en afspraken binnen VN- en op Europees verband) alsook op Belgisch niveau (federale en regionale wetgeving - binnen de klijtlijnen van het technisch reglement en tariefmethodologie van de VNR). Het opzet ervan is om de netinvesteringsplannen te laten vertrekken van een Vlaamse beleidsvertaling van het Europese kader voor 2030 (Fit for 55, REPowerEU,...) en 2050, en de in ontwikkeling zijnde doelstelling en regelgeving voor 2040. Door de 2030- en 2050-doelen voor hernieuwbare energie, elektrificatie, defossilisering en energie-efficiëntie ruimtelijk, technologisch en in de tijd met een Vlaams beleidskader nog concreter in te vullen, zouden netinvesteringen gerichter, vroeger en stabiel gepland worden. Bij gebrek aan duidelijkheid moeten investeringen immers op meerdere scenario's voorbereid zijn en stijgt het risico op inefficiënte bestedingen en/of op een niet-afdoend net. In dit verband merken de Raden op dat de herziene EPBD onvoldoende vertaald werd in de investerings-

en databeheersplannen van Fluvius. Specifiek wordt in de aanhef van de richtlijn immers het volgende gesteld: *“Om de gebouwensector koolstofvrij te maken, is het van bijzonder belang dat fossiele brandstoffen voor verwarming en koeling worden uitgefaseerd. Daarom moeten de lidstaten hun nationale beleidslijnen en maatregelen voor de uitfasering van fossiele brandstoffen voor verwarming en koeling vermelden in hun nationale plannen voor de renovatie van gebouwen.”*

¹⁰.

Een van de verplichte indicatoren in deze nationale plannen is *“het koolstofvrij maken van verwarming en koeling, onder meer via stadsverwarmings- en stadskoelingsnetwerken, en de uitfasering van fossiele brandstoffen voor verwarming en koeling met het oog op een volledige uitfasering van verwarmingsketels op fossiele brandstoffen uiterlijk in 2040.”*¹¹ 2040 is daarbij een indicatieve streefdatum. De verplichting voor de lidstaten is om geloofwaardige beleidsmaatregelen vast te leggen die erop gericht zijn deze volledige uitfasering tegen dat jaar te realiseren. De Belgische gefedereerde entiteiten, en dus ook Vlaanderen, dienen hun geïntegreerd plan voor de renovatie van gebouwen in te dienen tegen 30 juni 2026.

De Raden vragen Fluvius om ook rekening te houden met de nieuwe doelstellingen uit deze herziening van de Richtlijn EPBD en deze door te vertalen in het investeringsplan. Daarnaast bevelen de Raden aan om in het investeringsplan de link te leggen met de (gekende) Europese Klimaatdoelstellingen voor 2040 en 2050, waaronder de Europese Klimaatwet en de herziene EPBD.

Hoewel Fluvius bij de bepaling van de toekomstige evoluties rekening tracht te houden met beleidsontwikkelingen op Europees, federaal en Vlaams niveau, wekt het investeringsplan - enigszins begrijpelijk - de indruk dat het voornamelijk geschreven is vanuit netbeheerdersperspectief. Een meerwaarde zou zijn een breder perspectief te hanteren, waarbij: totale kosten, financiering, impact op tarieven, scenario-analyses, lokale detaillering, langere termijn toekomstplannen, impact op personeel en andere maatschappelijke bezorgdheden sterker uitgewerkt zouden worden. Zoals in eerdere adviezen¹² ook aangehaald werd, zijn verdere inspanningen blijven nodig om werken in synergie met andere nutsbedrijven of overheden uit te voeren, want de potentiële kostenbesparing is groot.

¹⁰ EPBD (2024), overweging n° 14

¹¹ EPBD (2024), bijlage II, p. 55; De Europese Commissie heeft op 30 juni 2025 verduidelijkingen verstrekt over wat - in de herziene EPBD - als een ‘verwarmingsketel op fossiele brandstoffen’ kan worden aangemerkt. Hieruit blijkt dat de inzet van verwarmingsketels op hernieuwbare brandstoffen toegelaten worden, maar dat hybride installaties op fossiele energie in 2040 niet meer kunnen. EC (2025) 4132 Annex 11 over fossiele ketels (artikel 13, Annex II van EPBD) https://energy.ec.europa.eu/document/download/f7723483-3b32-49d2-9385-b15b0215c9a3_en?filename=Fossil%20fuel%20boilers%20%28Article%2013%2C%20Annex%20II%29%20-%20annex%2011.pdf

¹² SERV (22/12/2023). Advies - Netinvesteringen: leiden en snoeien om duurzaam te groeien. https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20231222_investeringsplan20242033_Fluvius_ADV.pdf

Houd de impact van de residentiële sector op het distributienet nog eens tegen het licht

Hoewel andere factoren worden aangehaald in het investeringsplan, wordt de renovatiegraad van gebouwen als bepalende factor aangehaald voor het inschatten van de elektrificatie van verwarming bij bestaande gebouwen. In het investeringsplan wordt gesteld dat er een verlaging is van de renovatiegraad¹³ waardoor het aandeel elektrische warmtepompen trager zou toenemen dan eerder verwacht. Dit maakt dat Fluvius afstapt van een hoog scenario voor warmtepompen naar een midden/laag scenario (die gelijk zijn aan elkaar). Hierbij wordt - voor de impactberekening op het distributienet - rekening gehouden met een combinatie van elektrische en hybride warmtepompen bij label A en met uitsluitend hybride warmtepompen voor lagere labels.

De Raden vragen om - naast de renovatiegraad - ook andere factoren in rekening te brengen en/of te laten doorwegen voor de inschatting van de impact van de decarbonisatie van de residentiële sector op het distributienet en dus ook bij het opstellen van haar investeringsplan. Ze denken daarbij o.a. aan:

- **de implementatie van de EPBD.** In de aanhef van deze herziene richtlijn wordt het volgende gesteld: “Het gewogen jaarlijkse energierenovatiepercentage ligt echter met ongeveer 1 % aanhoudend laag. In het huidige tempo zou het eeuwen duren voordat de gebouwensector koolstofvrij is gemaakt. Een belangrijke doelstelling van deze richtlijn is daarom het stimuleren en ondersteunen van de renovatie van gebouwen, onder meer door een verschuiving naar emissievrije verwarmingssystemen.¹⁴”. Hiermee verschuift de hoofdfocus van energie(-efficiëntie) naar decarbonisatie. Het uitfasen van fossiele brandstoffen voor gebouwverwarming tegen uiterlijk 2040 (indicatief) en koolstofvrije gebouwen in 2050 (bindend) gelden hierbij als belangrijke doelstellingen.
- **een grotere aandacht voor de impact van ETS2** (*Emission Trading System 2*) omdat die op dit moment, niet echt in rekening gebracht wordt in de gehanteerde scenario's. Het doel van ETS2 is om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen via een systeem van emissiehandel voor sectoren die niet onder het oorspronkelijke ETS1 vallen. Dit omvat het brandstofgebruik van de sectoren gebouwen, wegtransport en (niet-ETS1) industrie, waarvan de elektrificatie een impact op de distributienetten kan hebben. Duiding over de potentiële impact van ETS2 kan o.a. gehaald worden uit recent studiewerk¹⁵.
- **de aangekondigde taks shift** waarvan de invloed op de decarbonisatie van de gebouwverwarming en de impact hiervan op het distributienet niet in rekening gebracht lijkt. Er wordt wel naar verwezen in de tekst, maar de Raden vinden de praktische vertaling ervan niet terug in de

¹³ De renovatiegraad in 2019 was 0,6% (Vlaamse Regering (2020). Lange Termijnrenovatiestrategie voor gebouwen 2050). Fluvius ging voor de impactberekening op het distributienet bij vorige investeringsplannen ervan uit dat de renovatiegraad positief zou evolueren tot bijna 3% vanaf 2030. De renovatiegraad blijkt in het huidige (ontwerp)plan evenwel nog steeds minder dan 1% te zijn.

¹⁴ EPBD (2024), overweging n°24.

¹⁵ Bv. FOD VVVL – DIENST KLIMAAT (2024), The landscape of carbon and energy pricing and taxation in Belgium. The landscape of carbon and energy pricing and taxation in Belgium (2024). <https://climat.be/doc/the-landscape-of-carbon-and-energy-pricing-and-taxation-in-belgium-2024.pdf>

impactberekening. Dit is evenwel een belangrijk gegeven aangezien een warmtepomp drie tot vijf keer efficiënter is dan een gas- of stookolieketel. Dat betekent dat de investeringskosten van een warmtepomp terugverdiend kunnen worden, op voorwaarde dat de prijsverhouding tussen fossiele brandstoffen en elektriciteit dat toelaat. De concrete, verdere uitwerking van deze taks shift, zoals aangekondigd in het Vlaams Regeerakkoord¹⁶, zal het werk van Fluvius hieromtrent hopelijk spoedig vergemakkelijken.

- **de recente verduidelijking inzake hybride warmtepompen.** Dit type warmtepompen spelen een belangrijke rol in het referentiescenario dat Fluvius hanteert in het investeringsplan 2026-2035. De Europese Commissie heeft recent een verduidelijking gegeven over wat er dient verstaan te worden onder een ‘verwarmingsketel op fossiele brandstoffen’¹⁷. Hierbij wordt, onder andere, opheldering gegeven over de rol van hybride installaties¹⁸. “*Het is de brandstof die in 2040 in de ketel wordt gebruikt die bepaalt of een ketel in 2040 als een ‘fossiele brandstofketel’ wordt beschouwd of niet*”¹⁹. Dus een hybride verwarmingsketel²⁰ – die gedeeltelijk gevoed wordt met fossiele brandstoffen – valt hier ook onder. De Raden vragen hiermee rekening te houden in de toekomstscenario’s.

Zorg voor afstemming tussen de plannen op Vlaams en op lokaal niveau

De Raden appreciëren de afstemming tussen Fluvius en Elia inzake hun investeringsplannen. Evenwel zien de Raden nog veel potentieel in een verdere afstemming tussen Fluvius en de Vlaamse lokale besturen wat betreft interacties tussen de **lokale warmte- en koelingplannen en de investeringsplannen op Vlaams niveau**. Momenteel werken verschillende Vlaamse steden en gemeenten aan warmtezoneringskaarten²¹. Deze kaarten moeten op lokaal niveau duidelijk maken wat het kostenverschil is voor de bewoner/eigenaar enerzijds en de maatschappij anderzijds. Tegen 2050 zal niet alleen onze elektriciteit verduurzaamd moeten worden, maar ook onze warmtevoorziening. Daarbij is het van belang dat moderne, duurzame netinfrastructuur beschikbaar is in zowel de stedelijke als de landelijke gebieden. In dunner bebouwde wijken is het doorgaans het meest efficiënt om in te zetten op individuele warmte-oplossingen zoals warmtepompen. In dichtbebouwde kernen van gemeenten en steden is het warmteverbruik per lopende meter straat doorgaans hoger en kan een warmtenet rendabel zijn. Fluvius beheert op

¹⁶ Het Vlaams Regeerakkoord staat hierover het volgende: “en maken werk van een Vlaamse taxshift die budgetneutraal is voor de overheid. Die taxshift maakt elektriciteit geleidelijk goedkoper ten koste van fossiele brandstoffen. Samen met de Europese invoering van ETS2 (voor zover die maatregel niet wordt teruggedroefd op Europees niveau) zorgen we zo dat er sneller zal worden gekozen voor investeringen in isolatie, warmtepompen... We brengen eventuele federale maatregelen ter zake in rekening”

¹⁷ EC(2025) 4132 Annex 11 over fossiele ketels.(artikel 13, Annex II van EPBD)

¹⁸ EC (2025) 4132 Annex 11 over fossiele ketels (artikel 13, Annex II van EPBD) https://energy.ec.europa.eu/document/download/f7723483-3b32-49d2-9385-b15b0215c9a3_en?filename=Fossil%20fuel%20boilers%20%28Article%2013%2C%20Annex%20II%29%20-%20annex%2011.pdf

¹⁹ EC (2025) 4132 Annex 11 over fossiele ketels (artikel 13, Annex II van EPBD). P.3 https://energy.ec.europa.eu/document/download/f7723483-3b32-49d2-9385-b15b0215c9a3_en?filename=Fossil%20fuel%20boilers%20%28Article%2013%2C%20Annex%20II%29%20-%20annex%2011.pdf

²⁰ Zoals een hybride warmtepomp waarbij een fossiele gasketel en een warmtepomp gecombineerd worden

²¹ Het werk staat bij de ene gemeente al verder dan bij de andere. Bij sommige lokale besturen is het al achter de rug, bij anderen moet het nog opgestart worden. De toekomst van het LEKP en/of opvolger ervan zal sterk bepalen in hoeverre dit werk afgerond zal kunnen worden.

verschillende plaatsen in Vlaanderen warmtenetten en wenst die taak verder uit te breiden. Ook andere (private) spelers kunnen instaan voor het transport van warmte. Gezien evenwel warmte geen gereguleerde activiteit is, wordt dit niet mee opgenomen in het ontwerp-Investeringsplan van Fluvius. De Raden vragen de Vlaamse Regering en VNR gelijke data- en rapporteringsverplichtingen te hanteren voor elektriciteit, gas en warmte.

Daarnaast roepen SERV en Minaraad op om een *governance* structuur en duidelijke coördinatietaken uit te werken wat betreft rollen en (financiële) verantwoordelijkheden. Zo kunnen de warmte- en koudekaarten van de lokale besturen en de investeringsplannen van Fluvius beter op elkaar afgestemd worden. Dit zou een verrijking zijn voor beide plannen en tegelijk bijdragen aan het (kosten)efficiënter realiseren van de Vlaamse en Belgische doelstellingen. Ook op Europees niveau wordt gevraagd naar consistentie en coördinatie tussen de volgende plannen²²:

- Nationale (en regionale) Energie- en Klimaatplannen;
- Ontwikkelingsplannen op distributieniveau;
- Lokale warmte- en koelingplannen in gemeenten;
- Evaluaties van warmte, koeling, hernieuwbare energie en restwarmte in de sector van verwarming en koeling;
- Nationale plannen ter ondersteuning van de EU-actie om Russisch gas uit te faseren.

Werk beleids- en investeringshindernissen voor een collectieve aanpak weg

Hoewel de Vlaamse overheid samen met de Vlaamse gemeenten een doelstelling voor collectieve renovatie heeft en een tool voor nauwkeurige gegevens aanbiedt, en hoewel collectieve oplossingen vaak meer efficiëntie bieden, vindt er in de praktijk slechts een beperkt aantal collectieve renovaties plaats. Dit komt door een gebrek aan middelen bij de lokale besturen, maar ook omdat het huidige regelgevend kader in de eerste plaats gericht is op individuele oplossingen. De term 'collectieve renovatie' is nergens beleidsmatig gedefinieerd en komt nauwelijks voor in het Vlaamse beleid en de bijhorende communicatie. Zonder beleidswijzigingen zal de collectieve renovatiedoelstelling niet worden gehaald. Efficiëntiewinsten van collectieve renovaties vallen in de praktijk om diverse redenen vaak lager uit dan theoretisch mogelijk, wat potentiële deelnemers ontmoedigt om deel te nemen.

Daarom vragen de Raden aan de Vlaamse Regering om het volgende te regelen:

²² De herziene Richtlijn Hernieuwbare Energie vereist dat lidstaten een kader opzetten voor de gecoördineerde planning van elektriciteits- en warmtenetten. Elektriciteitsdistributiesysteembeheerders moeten ten minste eens in de vier jaar, in samenwerking met warmte- en koudenetbeheerders, beoordelen: (i) wat het potentieel van warmte- en koudenetten is om balancerings- en andere systeemdiensten te leveren, inclusief vraagrespons en thermische opslag van overtollige elektriciteit uit hernieuwbare bronnen; en (ii) of het gebruik van dit potentieel efficiënter is dan alternatieve oplossingen (Artikel 24(8)). Daarnaast moeten elektriciteitstransmissie- en distributiesysteembeheerders rekening houden met de resultaten van deze beoordeling bij netplanning en infrastructuurontwikkeling, en de coördinatie met warmte- en koudenetbeheerders vergemakkelijken. Deze beoordeling en coördinatie kunnen ook worden uitgebreid naar gasnetwerken. Lokale warmte- en koude plannen moeten een analyse bevatten van verwarmings- en koelsystemen in het lokale gebouw(Artikel 25(6) van de Richtlijn Energie-efficiëntie). De volgende uitgebreide nationale warmte- en koelingevaluaties, als onderdeel van de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen, moeten uiterlijk op 1 januari 2029 worden ingediend. EC(2025) 4132 Annex 11 over fossiele ketels (artikel 13, Annex II van EPBD), p. 6-7

- Voorzie het nodige beleidskader²³ zodat zowel de individuele als de collectieve aanpak verbonden wordt met het einddoel van decarbonisatie. Voorzie daarbij, specifiek voor publieke aanbestedingen, voldoende kleine percelen, zodat ook lokale KMO's kunnen meedingen en de lokale economie versterkt wordt.
- Veranker collectieve renovatie juridisch in het energiedecreet door middel van een definitie. Laat hierbij voldoende ruimte voor lokale besturen en andere organisaties die collectieve renovaties uitvoeren om hieraan een eigen invulling te geven.
- Zorg ervoor dat de benodigde gegevens uit het EPC, de woningpas en/of de digital twin-wijkrenovatietool, in overleg met de Gegevensbeschermingsautoriteit, beschikbaar worden gesteld aan organisatoren van een collectieve renovatie.

De Raden vragen aan Fluviu om voldoende in te zetten op investeringen die gepland zijn op wijkniveau zoals bijvoorbeeld de recente initiatieven en verdere opschaling vanuit het 100 wijken platform²⁴.

Vervolg vragen en verdere toelichtingsnoden

Aanvullend op de bovenstaande aanbevelingen vragen de Raden hieronder nog een aantal verduidelijkingen met betrekking tot een aantal elementen van de ontwerpversies van de investerings- en dataplannen.

Uitgangspunten warmtepompen en andere systemen op gebouwniveau:

In het investeringsplan gaat Fluviu ervan uit dat de 700.000 woningen die nu nog stookolieketels hebben en aansluitbaar zijn op het aardgasnet, bij vervanging van de stookolieketel in eerste instantie bijna uitsluitend zullen overstappen op aardgasketels, o.a. omdat het in veel gevallen gaat over gebouwen met minder goede energieprestaties. Dat zou leiden tot bijkomende aardgasaansluitingen en -verbruik op korte termijn. Daarnaast wordt er in het investeringsplan van uitgegaan dat warmtepompen enkel bij nieuwbouw en grondige renovatie voorzien worden. Recente evoluties en studies wijzen er echter op dat warmtepompen technisch toepasbaar zijn in minder goed geïsoleerde woningen²⁵. Als er bovendien ook werk gemaakt wordt van een betere prijsverhouding tussen fossiele brandstoffen en elektriciteit (zoals voorzien in het regeerakkoord en ondersteund door onder meer ETS2) lijkt een snellere uitrol niet uit te sluiten. De Raden formuleren hierover dan ook volgende vragen:

²³ In Nederland bijvoorbeeld, wordt de decarbonisatie van de gebouwde omgeving benaderd vanuit een 'tweesporenaanpak', waarbij zowel individuele als collectieve oplossingen worden ingezet om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

²⁴ LEKP (2025), Het 100 Wijken Platform. <https://www.lokaalklimaatpact.be/pacten/wat-doet-de-vlaamse-overheid/het-100-wijken-platform>

²⁵ Zoals Fluviu in het ontwerpplan aanhaalt, schat VEKA dat 35% van de huidige Vlaamse woningen nu reeds "warmtepompklaar" is en 33% geschikt is voor een hybride warmtepomp. VEKA (2024), Is uw woning warmtepompklaar? Bijna 70% van de Vlaamse woningen wel. Test nu uw woning via de online tool van het VEKA. <https://www.vlaanderen.be/veka/is-uw-woning-warmtepompklaar-bijna-70-van-de-vlaamse-woningen-wel-test-nu-uw-woning-via-de-online-tool-van-het-veka>

- Het investeringsplan geeft aan dat er in 2035 611.000 warmtepompen in Vlaamse gebouwen zouden zijn. Hoeveel zouden dat er in 2030 zijn en hoe verhoudt dat aantal zich met de uitgangspunten van het meest recente VEKP?
- In welke mate is er omtrent de defossilisering van gebouwen een afstemming gebeurd tussen de uitgangspunten die Fluvius heeft gehanteerd en de bepalingen van de EPBD? Het gaat dan in het bijzonder over de volledige uitfasering van fossiele brandstoffen voor gebouwverwarming tegen 2040 (incl. de nog onzekere behandeling van hybride warmtepompen) en het emissievrij zijn van alle bestaande gebouwen in de gehele Europese Unie tegen 2050.
- Is er een analyse uitgevoerd van de technische en/of economische impact op het elektriciteitsnet wanneer (een deel van de) woningen met een stookolieketel de tussenstap via aardgas zouden overslaan en rechtstreeks zouden overschakelen op warmtepompen of andere fossielvrije verwarmingssystemen?
- Fluvius vraagt terecht om meer duidelijkheid over de Vlaamse defossiliseringsagenda. In hoeverre houdt het huidige investeringsplan, in afwachting van die duidelijkheid, al in zekere mate rekening met de mogelijke afbouw en bijhorende kosten van delen van het aardgasnet?
- Hoe worden *lock-ins* of verzonken kosten maximaal vermeden bij het installeren van nieuwe gasketels ter vervanging van stookolieketels tussen nu en 2035 of bij de vernieuwing van de eerste generatie digitale gasmeters vanaf 2034?
- In welke mate strookt de in de scenario's van Fluvius veronderstelde, bijna systematische overstap van stookolie naar aardgas met het Europese '*REPowerEU plan*'? Dat plan omvat immers, naast de doelstellingen uit de herziene EPBD, ook een verstrenging van de productnormen voor verwarmingstoestellen vanaf 2029 én stimuleert lidstaten om fossiele verwarmingsketels te verbieden in zowel nieuwe als bestaande gebouwen, via het vaststellen van emissiegrenswaarden of brandstofvereisten voor warmtegeneratoren?²⁶
- Hoe houdt Fluvius in het investeringsplan, gezien het gebrek aan een (voldoende) stimulerend kader op Vlaams niveau daaromtrent, rekening met het potentieel van bijvoorbeeld:
 - batterijen op wijk- en straatniveau, met het onderscheid tussen collectieve/grootschalige en individuele/kleinschalige opslag,
 - energiedelen en energiegemeenschappen (met particulieren en/of ondernemingen),

²⁶ EC (2022), https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3137, p. 2 "Introduce national bans for boilers based on fossil fuels in existing and new buildings" met concretisering daarvan via EC (2022), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0240&from=EN>, p. 9-10. "Aanscherping van de nationale energie-eisen (en hulpbronnefficiëntie-eisen) voor nieuwe gebouwen door middel van verwarmingssysteemeisen en de invoering van emissievrije normen vóór 2030 (vóór 2027 voor openbare gebouwen); Aanscherping van de nationale verwarmingseisen voor bestaande gebouwen met betrekking tot ingrijpende renovaties en vervanging van ketels en aansluiting op efficiënte stadsverwarmingssystemen in dichtbevolkte gebieden. Dit zou hand in hand gaan met de vaststelling van strengere grenswaarden voor ecologisch ontwerp van verwarmingssystemen op EU-niveau, wat betekent dat 2029 de einddatum wordt voor het in de handel brengen van "stand-alone" verwarmingsketels op basis van fossiele brandstoffen, en parallelle aanpassing (tegen 2025/2026) van de schaal van energielabels voor verwarmingsketels en andere apparaten op basis van fossiele brandstoffen, waardoor deze ketels in de laagste energieklassen terechtkomen. Dergelijke maatregelen in het kader van de richtlijn energieprestatie van gebouwen en maatregelen inzake ecologisch ontwerp en energie-etikettering zullen de uitrol van warmtepompen stimuleren en bijdragen tot de doelstelling om het installatietempo van warmtepompen te verdubbelen; Invoering van een nationaal verbod op verwarmingsketels op basis van fossiele brandstoffen in bestaande en nieuwe gebouwen door eisen vast te stellen voor warmtegeneratoren op basis van broeikasgasemissies of het soort brandstof dat wordt gebruikt. Hoewel de beschikbaarheid van de richtlijn energieprestatie van gebouwen voorziet in een duidelijke rechtsgrondslag voor dergelijke nationale verboden om de huidige rechtsonzekerheid aan te pakken, is het binnen het bestaande wetgevingskader ook al mogelijk om dergelijke maatregelen, die al door verschillende lidstaten worden ingevoerd, uit te voeren."

- bidirectioneel laden (*vehicle-to-grid/vehicle-to-home/vehicle-to-load*)? Welke inzichten wil Fluvius uit de lopende (proef)projecten met bovenstaande systemen halen?

Omgaan met de enorme toename aan data:

De digitalisering van de infrastructuur zorgt ervoor dat er steeds sneller, meer en meer granulaire data gegenereerd en ontsloten kunnen worden. Fluvius gaat in haar databeheersplan in op de noden, verwachtingen en behoeften van verschillende stakeholders (klanten, marktspelers, overheden,...) met betrekking tot die data nu en in de toekomst.

De Raden erkennen het potentieel van zo'n weelde aan data voor onder meer de energietransitie, alsook de inspanningen van Fluvius om de data te verzamelen en te ontsluiten. Vragen die zich daarbij stellen zijn o.a.:

- Niet alleen energiediensten/leveranciers kunnen baat hebben bij het gebruik van de toenemende hoeveelheid aan data. Zou het daarom niet nuttig zijn dat Fluvius, de VNR, de Vlaamse overheid en/of onderzoeksinstituten via socio-economische analyses nagaan hoe de informatie en diensten die uit deze data kunnen voortvloeien, een maximale maatschappelijke meerwaarde kunnen opleveren? Analyses door onafhankelijke partijen kunnen maatschappelijk waardevolle inzichten opleveren, naar analogie met bv. de studies over het capaciteitsstarief die inzicht gaven in de doeltreffendheid van de maatregelen en de herverdeling van kosten tussen klantengroepen. Verdere analyses kunnen bijvoorbeeld onderzoeken of het maatschappelijk en economisch voordeliger is om te investeren in collectieve buurtbatterijen in plaats van in kleinere (thuis)batterijen achter de meter. Meer algemeen stelt zich ook de vraag hoe de beschikbare gegevens gebruikt kunnen worden om te onderzoeken welke collectieve voorzieningen en instrumenten voor flexibiliteit en beter congestiebeheer kunnen zorgen voor een verhoogde veerkracht en robuustheid van het net tegen een minimale kost.
- In welke mate kan Fluvius gegevens aanleveren voor de opmaak van warmtezoneringsplannen (en de uitvoering daarvan)? Gegevens zoals piekvermogens van bestaande gasnetten zouden bv. benut kunnen worden voor de aanleg van een thermisch net. Beschikt Fluvius omgekeerd over specifieke gegevens die nodig zijn om hun netten klaar te maken voor de uitfasering van fossiele brandstoffen voor verwarming tegen 2040 en koolstofneutraliteit van de gebouwensector in 2050? Bv. gegevens over bestaande en geplande thermische netten op lage temperatuur.
- De kosten die Fluvius maakt voor metering en databeheer stijgen door de sterke toename door de sterke toename van de hoeveelheid data. De kosten worden gemutualiseerd via de energiefacturen. Het is positief dat deze data extern beschikbaar worden gesteld, maar er rijzen wel mogelijks vragen over wie toegang krijgt tot in welke data, onder welke voorwaarden en of daar een vergoeding tegenover moet staan. Zo zouden commerciële spelers die voornamelijk toegang tot de meest recente kwartierwaarden nodig hebben, een financiële bijdragen kunnen leveren aan de databeheerkosten. Geaggregeerde data zoals beschikbaar zijnde op het Fluvius open data platform dient echter zonder vergoeding publiek beschikbaar te blijven voor beleids- en onderzoeksanalyses. De Raden zijn in ieder geval bereid om hierover in dialoog te gaan.

- Hoe zal Fluvius erop toezien dat vermeden wordt dat het gratis aanbieden van alle data leidt tot een grote vraag naar data zonder dat daar veel economische return (idealiter betere energiediensten, lagere factuur) tegenover staat?
- Welke waarborgen zijn er m.b.t. de transparante communicatie over welke data verzameld worden, wie er toegang toe heeft en waarvoor ze gebruikt (mogen) worden? Op welke manier wordt de privacy van burgers en gevoelige informatie van ondernemingen beschermd?
- Hoe wordt ervoor gezorgd dat de administratieve lasten voor data-uitwisseling en de daaruit voortvloeiende kosten binnen de perken blijven zodat bv. flexibiliteitsinstrumenten die een gunstig effect hebben op de netbelasting er niet door ontmoedigd worden?
- Hoe wordt ervoor gezorgd dat mensen zonder slimme toestellen/toepassingen of digitale vaardigheden kunnen meegenieten van de kansen die gepaard gaan met de energietransitie?

Kwaliteit van de werkgelegenheid, scholing en sociaal overleg als cruciale elementen van de rechtvaardige energietransitie:

De energietransitie vraagt niet alleen technische ingrepen en infrastructuuraanpassingen, maar ook aandacht voor voldoende geschikte werknemers. Die hebben baat bij duurzame werkgelegenheid, goede arbeidsomstandigheden en -voorwaarden. Dat geldt voor Fluvius en haar onderaannemers, maar ook ruimer voor alle werknemers die betrokken zijn in de energietransitie. Zo is er bv. dringend nood aan extra warmtepompinstallateurs, waarbij ook de omscholing van bestaande 'fossiele' technici een belangrijke rol speelt. Het is niet duidelijk in hoeverre het investeringsplan rekening houdt met dergelijke potentiële bottlenecks.

- Wordt er een inschatting gedaan van hoeveel werkkrachten het investeringsplan vergt bij Fluvius zelf en eventueel bij onderaannemers en in hoeverre dat een knelpunt kan zijn voor de uitvoering van de voorliggende investeringen?
- Zijn de uitgangspunten hieromtrent in lijn met de inspanningen die Fluvius op het terrein levert om goede arbeidsvoorwaarden, lonen en veiligheid in de hele keten te blijven bieden?

Hoogachtend,

Valérie Vandenabeele
voorzitter Minaraad

Stijn Gryp
voorzitter SERV